

MOHÁČ I. – UDALOSTI PRED BITKOU

Na sklonku stredoveku vládla v Uhorsku dynastia **Jagelovcov**. Do dejín vošli ako slabí králi. Situácia v krajine bola nepriaznivá. Dokonca aj majetkové pomery panovníka neboli nijak závideniahodné. Patrilo mu už iba niekoľko hradných panstiev a približne dve desiatky kráľovských miest. Kráľ nemal v kráľovstve rozhodujúce slovo, pretože všetku moc držala pevne v rukách hŕstka veľmožov. Krajina bola vnútorne oslabovaná rozbrojmi najmä medzi vysokou a strednou šľachtou, ktorá si žiadala spoluúčasť na správe. V roku 1514 vypuklo sedliacke povstanie vedené Jurajom Dóžom a banícke povstanie v roku 1525 v banských mestách.

Pápežský vyslanec v Uhorsku *Antonio Burgio* písal 30. júla 1525 do Ríma o zlých pomeroch na panovníckom dvore. Príčinu videl

primárne v panovníkovej neschopnosti. Ďalej o stave šľachty nám dobové správy zanechávajú nelichotivé svedectvo. Snemy, ktoré sa konali na poli Rákoš, bývali neusporiadané a nedokázali konštruktívne rokovať o nastolených otázkach. Nedobré vzťahy panovali aj medzi cirkevnými prelátmi, ktorí sami v mnohom mali „maslo na hlave“, a tak sa žiadny prelát nikdy neodvážil upozorniť na prehrešky iného (azda v duchu povestného „ruka ruku myje“). Celkovo panovali aj zlé vzťahy medzi cirkevnou a svetskou šľachtou.

Kráľovská moc vo svojej slabosti a s nízkymi prostriedkami nemohla udržiavať obrannú líniu na juhu krajiny. Pevnosti sa neopravovali a posádky s malým počtom mužov už neboli schopné čeliť osmanským nájzdom. Významný taliansky humanista *Hieronym Balbus*, pôsobiaci istú dobu aj na území Slovenska ako prepoš Bratislavskej kapituly, písal pápežovi **Klementovi VII.** v predvečer bitky pri Moháči o hýrivom živote uhorskej šľachty a aj o osmanskej hrozbe pre Európu: *Všade, kam kráčajú, čokoľvek je naporúdzi, ničia a búrajú, aby sa nikto neobjavil, kto by bojoval proti nim... Napádajú nás na zemi, ničia nás na mori, útočia na nás na všetkých miestach: na rovinách, v horách i údoliach.*

Napriek zlej domácej i medzinárodnej situácii sa dvorská kamarila dopustila nerozvážneho kroku, ktorým ešte zhoršila vzťahy s Osmanskou ríšou. Keď v roku 1520 zavítal na kráľovský dvor v Budíne osmanský vyslanec, aby oznámil nástup nového sultána **Sulejmana** (1520 – 1566) a zároveň predĺžil mierovú zmluvu, bol uvrhnutý do väzenia. Potupné zaobchádzanie s vyslancom primälo (alebo skôr poskytlo zámienu)

sultána zorganizovať trestnú výpravu do Uhorska. Osmanská armáda vypochoďovala z Istanbulu v máji 1521. Siedmeho júla 1521 dobyl vezír Ahmed paša pevnosť Šabac. Už 29. augusta padol Belehrad. Brána do Uhorska bola prerazená. V nasledujúcich rokoch Osmani dobyli niekoľko ďalších pevností na dolnom Dunaji. To umožnilo nehatené prenikanie nájazdníkov omnoho hlbšie do uhorského vnútrozemia.

Druhú výpravu do Uhorska, v roku 1526, vyvolalo niekoľko ďalších príčin. Predchádzajúceho roku v Osmanskej ríši povstalo jadro sultánovej armády – janičiari. Nečinné vojsko predstavovalo problém, ktorý bolo nutné odstrániť. Vtedy sultána požiadali o zásah francúzsky kráľ **František I.** proti rímsko-nemeckému cisárovi a zároveň španielskemu kráľovi **Karolovi (V.)**. Habsburg totiž predstavoval mocenskú protiváhu voči francúzskemu panovníkovi. Signály reálnej hrozby prichádzali do Uhorska už na jeseň v roku 1525. Uhorský kráľ **Ľudovít II. Jagelovský** s kráľovskou radou si bol vedomý neschopnosti vzdorovať prípadnej agresii. Preto sa popri snahách vyjednať mier súbežne pripravoval na vojnu. Hlavnú nádej vkladal do pomoci zo zahraničia. Tá – ako sa zakrátko ukázalo – bola planá. Poliaci uzavreli s Osmanmi prímerie na jeden rok, rakúsky arcivojvoda **Ferdinand** uprednostnil záujmy v Taliansku a pre Benátky boli Osmani obchodným partnerom. Jedinú výraznejšiu podporu v podobe finančnej pomoci dostal uhorský kráľ od pápeža. Za poskytnutých 25 000 dukátov – dukát je zlatá minca pochádzajúca pôvodne z Benátok, ktorá sa časom stala rozšíreným platidlom – si najal 1 300 moravských žoldnierov. (Pokračovanie v budúcom článku)

Otázka 1: **Ako sa volal taliansky humanista, ktorý pôsobil ako prepošť Bratislavskej kapituly?**

Otázka 2: **Čo poskytol pápež ako podporu uhorskému kráľovi?**